Ч. 164 (13.112). Львів, четвер 28. липня 1932. Ryczałtowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 4·00 зол.
Четвертьрічно 12·00 „
Піврічно 24·00 „
Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Італії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей. Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Чи Польща опинилася на роздоріжу?

Уваги про польську закордонну політику.

II. ДВА ІНТЕРВЮ П. ЗАЛЄСЬКОГО.

Оптимізм і незрушний спокій офіціяльного керманича польської закордонної політики у післятравневих роках є нотарійно відомий. Пан міністр Залеський взагалі ніколи нічого іншого не казав, як лише про чудову гармонію польських відносин з усіми державами і народами на всіх планетах всесвіту. І тому ждати якихось ревеляцій з якоїнебудь заяви чи розмови п. Залеського — зайва річ. А проте згадані вчора дві минулотижневі розмови цього польського дипльомата з двома закордонними журналістами, одним французом і одним німцем, кидають досить цікаве світло на крутіж, в якому опинилася польська закордонна політика, з тим застереженням згори, що найцікавіше у тих розмовах не те, що казав п. Залеський, а про що питали його чужинецькі журналісти.

Отож на сторінках французького щоденника „Парі-Міді“ французький розмовець польського міністра завдав йому просто дуже недискретне питання про його відношення до особи і діяльности... польського віцеміністра закордонних справ полк. Бека, який буцімто веде зовсім іншу політику ніж його офіціяльний шеф. Очевидно, що п. Залеський цьому рішуче заперечив і запевнив, що між ним і п. Беком, як його найближчим співробітником іствує повна гармонія поглядів і роботи. Зновуж співробітник „Дортмундер-Ґенераль-Анцайґер“-у завдав наприкінці довгої розмови на тему господарського удоровлення Европи та господарських польсько-німецьких відносин такі два сензаційні запити:

„Деякі пресові вістки вказують, що у Льозанні добуто не лише господарсько-фінансову умову поміж Францією і Німеччиною, але що там обговорювали також буцімто плян німецько-французького порозуміння для поборювання Радянської Росії. Згідно з тими відомостями, — тому що без попередньої ревізії проблеми польського коридору і Данціґу на користь Німеччини булаб неможлива подібна співпраця Німеччини і Франції, — польська делеґація буцімто лякалася, щоби Польща на випадок успіху подібної німецько-французької військової комбінації не була змушена заплатити пізніше її кошти. Що п. міністр гадає про цю вістку?“

Пан міністр очевидно „не прикладає найменшої ваги“ до подібних поголосок, будучи зовсім пересвідченим, що вони „виссані з пальця“ і ніколи про такі поголоски „не чув ані слова і ні трішки під цим оглядом не лякається“...

Друге питання німецького журналіста звучало так:

„Інші часописи принесли вістку, що на випадок німецько-французького військового зближення Польща буде евентуально готова, — щоб остаточно раз на завжди усунути кість незгоди поміж нею та німцями, — віддати їм нинішній коридор, колиб зате признано Польщі спеціяльні привілеї у данціґському порті. В такому випадку Польща бажала би собі рекомпенсати коштом Росії. Хотять нібито створити малий коридор, який Польщі давав би доступ до Чорного Моря з портом в Одесі. Польща мусілаб дати німцям в одеському порті ті самі привілеї, які отримала би у данціґському порті. Чи у тій відомості є щонебудь правдивого?“

І знову п. Залеський, — очевидно — заявив, що у такій вістці „нема ані слова правди“. „Все це є проста видумка“.

Річчю другорядною є те, чи справді згадані чужинецькі журналісти наскочили на польського зак. міністра випадково з своїми надоїдливими питаннями, чи звинались вон саме в пору на те, щоби дати міністрові нагоду офіціяльно опрокинути занадто надоїдливі поголоски, які товчуться не лише на варшавському бруку, але й на вулицях західно-европейських столиць. Так самому не має тут значіння — сам для себе зрештою характеристичний момент, — що такі довгі розмови з міністром закордонних справ польської републики появилися на сторінках другорядного паризького й другорядного провінціяльного німецького часопису, коли Франція й Німеччина мають стільки великих органів преси з виразним і впливовим політичним обличчям! (Зокрема щодо „Дортмундер Ґенеральанцайґер“, то це орган із польонофільськими тенденціями, які приписують його редакторові Ґеряхові). Не є теж виключене, що штучки вищої дипльоматії казали аж таким прилюдним способом звернути п. Бекові увагу на поголоски, які кружляють довкола його особи й нинішніх відносин у польському М. С. З. Усі ці закулісові ходи й тактичні „тріки“ не мають суттєвого значіння. Бо суттю обох тих розмов залишається факт, що таки аж треба було офіціяльно дементувати поголоски про роздоріжжа польської закордонної політики, яку в двох ріжних напрямках нібито ведуть два її керманичі, міністр і його заступник... Один з них — дипльомат „старої школи“, рутиніст, який — як заявив раз на закордонній комісії сойму українському послові — „не може рахуватися з неістнуючими величинами“, що евентуально колись у будуччині виринуть, — і другий, довголітній адютант і найближчий співробітник маршала Пілсудського, старшина, для якого втерті стежки дипльоматичної служби й устійнені політичні напрямні не можуть, з природи річи, мати авторитету ненарушного табу.

Казати з детайлями про ті розбіжні стежки, це значилоб передусім наразитися на спротив — цензора. Бо це справи „тайні“ є так тайні, як ніде інде у світі.

„У Польщі ведеться тайну дипльоматію супроти власного (польського) громадянства, яке в природному наслідку розгублюється у здогадах і сумнівах та з конечности є засуджене на таємні вістки та часами сплетні, що

їх подають собі люди з уст до уст про заміри, іноколи навіть про якісь тайні переговори з закордоном на тему найживучіших державних і національних справ. Що торкається шляхів і цілей нашої закордонної політики, польське громадянство мусить обмежитись до здогадів і розгадування загадок“

— так пише „Польонія“ Корфантого, і хоч він сидів у Берестi, як „державний злочинець“, але в цьому випадку й найбільші санаційні патріоти мусять з ним погодитися. Є прилюдною тайною вислів одного з найавторитетніших нинішніх достойників Клюбу ББ., що в „закордонній політиці ми не маємо що казати — ми мусимо слухати“. Це домена марш. Пілсудського і коли він нічого не каже, ніхто й нічого не знає; а чи знає більше п. Залеський чи п. Бек — це нам і самій справі у високій мірі байдуже. Конкретні заходи ріжних достойників із ресорту м-ства закордонних справ є для нас на цьому місці лише постільки цікаві, поскільки вони підтверджують стан, в якому польська закордонно-політична думка **мусить** кидатися у ріжні сторони, вибита з давньої привичної колії.

Якщож у цій ділянці панує замішання, то не тому, що тих „ріжних сторін“, ріжних напрямків і ріжних можливостей для проявлення польської закордонно-політичної активности є дуже багато і що є між чим вибирати та між чим розгублюватися. Зовсім навпаки: головною причиною збентеження польської прилюдної опінії і тих усяких диковинних поголосок про одеські коридори, торгування шкурою живого литовського медведя чи воскрешування триєдиної польсько-литовсько-української „федерації“ ніби то по змодифікованим ягайлонським зразкам, — головною причиною усіх „фамілійних“ закордонно-політичних непорозумінь та суперечок є саме надзвичайно обмежені можливости якоїнебудь оригінальної, самостійної закордонно-політичної активности Польщі.

Якже ці можливости представляються у світі польської публіцистики ріжних політичних таборів і в світлі фактів — та наскільки таким проявом „самостійної“ політики є тільки що підписаний пакт неагресії з СРСР?

І. Кедрин.

Східня психіка.

Східня й західна культура. Рабство, упокорення, ненависть до Заходу. Моральний маразм. Ганьба 20-го століття.

Волинь, у липні 1932.

Давно стверджено, що ненормальні умовини як індивідуального, так і збірного життя викликують фізичні й психічні недуги. Бачимо це й на Волині.

Моральні збочення серед деяких кол української інтеліґенції на Волині спостеріг і бл. п. Модест Левицький, що й спонукало було його виступити з прилюдним рефератом про громадську мораль. Хоча розхитаність суспільної моралі є долею усіх верств людства пореволюційних часів, але це явище найбільш ріако виявляється у нас у тому політично-суспільному таборі, якого органом і віддзеркаленням є „Українська Нива“.

Моральний маразм цього табору, очевидно, має причини не лише індивідуальні, але й збірно-дідичні. Співробітник цієї „Укр. Ниви“ п. Ю. Новоселецький, мабуть, відчув це у свому середовищі, коли в „Укр. Ниві“ (ч. 22. за ц. р.) писав таке:

„На землях Волині й Галичини довший час прищеплювалися дві цілком ріжні по дусі культури: східня упокорююча, підбиваюча, централізуюча, витворююча психіку раба, психіку покладання надій на когось, шукання пана, і захід-

Wyciąg z protokulu wspólnego z dnia 11 lipca 1932. Sąd okręgowy Wydział VI. karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 146 czasopisma pt. „Diło“ z daty Lwów dnia 5 lipca 1932 do Sygn. VI. 1. Pr. 428/32 na posiedzeniu niejawnem w dniu 11 lipca 1932 po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 4 lipca 1932 przez Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę czasopisma pt. „Diło“ Nr. 146 z daty Lwów, dnia 5 lipca 1932 zawierającego w artykule pod tytułem „Żachływi podiji w Lisecczyni“ w całości wraz z tytułem znamiona przekroczenia z §. 308 uk. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl §. 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21 ust. druk. z 17/12 1862 Dzpp Br. 6/1863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie. Ogłoszenie drukiem wymienionego wyżej artykułu ma na celu tendencyjnem naświetleniem wypadków w powiecie liskim szerzyć wiadomości publiczne bezpieczeństwo niepokojące. Według §§. 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasądnione. Przewodniczący: R. Tertil w. r. Protokulant: Dr. J. Mandel w. r. Za zgodność: sekretarz J. Podhorodecki w. r.

на, де всеж таки помічалися хоч слабонькі прояви національної диференціяції, хоч якоїсь незначної самодіяльности".

Так, сьогодні на Волині зустрілися дві культурні течії: зі сходу — з Одеси, Бердянська, Харкова, що були під впливом Москви, і зі Львова, Відня, Праги та інших столиць заходу. Табор п. Певного й „Укр. Ниви" складається виключно з людей „сходу" й „східньої культури" з маленькою домішкою вихованих під впливом тої самої культури волиняків. Незалежний табор західньої культури, що стоїть на ґрунті „національної диференціяції і самодіяльности", творять волиняки, галичани й ті наддніпрянці, що виховалися під подихом культури Заходу. Люди з табору п. Певного, мабуть, у наслідок свого „східнього" походження й виховання, мають психіку раба з усіми її питомими рисами.

Саме оця, стверджена співробітником „Укр. Ниви", психіка раба, шукача пана, загумінкового крикуна є підложжям, на якому зросло моральне збочення табору „Укр. Ниви"

Люди зі „східньою" психольоґією всіми засобами „східньої" культури вже три роки намагаються нагнути західних волиняків та змусити їх зректися „національної диференціяції" і самодіяльности, питомої західникам, як ствердив п. Новоселецький.

Звідси й ненависть цих „східних" людей до західних галичан і волиняків з їхньою нерабською психольоґією й почуттям людської гідности. Звідси й усі східні брутальні засоби боротьби та моральний розклад.

II.

Засобами до „упокорення" волиняків є в руках „східніх" людей наклепи, лайка, доноси й залякування вязницею. У свій час „Укр. Нива" доносила на своїх сторінках, що такий то професор „неблагонадьожний" і маскується. Щоби понизити бл. п. М. Левицького, називано його „письменником" у „лапках". Крім цього „пустили" теж на небіжчика такий наклеп, про який соромно в пресі й згадувати.

Принижування п. В. ішло шляхом постійного закидування йому чорносотенства, нагадування про „Трьохсотліття дома Романових" і залякування вязницею. Колиж він дійсно „упокорився", йому все забуто й відразу прощено. Звичайно, тепер він мусить інших „упокорювати".

Упокорення п. К. ішло теж шляхом вічним імпутуванням йому якогось злочину й вязницею. Він теж „упокорився" й тепер чи за страх чи за совість „упокорює" місцевих волиняків та українські організації. („Просвіта" вже наполовину „упокорена", кооперація теж у деякій мірі).

Подібними „східніми" засобами „упокорюється" й інші особи.

Для „підбиття" собі мас і „сцентралізування" у своїх руках їхнього життя ведеться систематичне обкидання болотом місцевих діячів, а підважування українських організацій — шляхом доносів і понижування їх в очах мас.

III

Але, щоби уявити собі повний моральний маразм цих „східних" людей, треба хочаб дещо прочитати з того, що писала й пише „Укр. Нива". Цитуємо:

„Розпочавши цю працю (ВУО), поставимо всіх панських підбрихувачів і льокаїв фашизму на свої місця". („Укр. Нива", ч. 12. ц. р. П. Певний).

„Просвітні діячі мусять або зревідувати свої просвітні методи (піти до ВУО) або... зникнути" (може й фізично?) (П. Карий. „Укр. Нива" ч. 12. ц р.).

„Ціла партійщина влізла до „Просвіт" і кооперативних організмів, що мусіли бути в ґрунті річей аполітичними". („Укр. Нива", ч. 20. О. Ковалевський).

„Користаючи з того, що охайна людина не захоче процесуватися з хуліґанами, ґазетні ворохобники брукової преси (бо серіозної преси Галичина не мала й не має)..." „Львів„: стягав з Волині датки (!)... передаючи одну „Просвіту" слідом за другою в руки інтернаціоналістів" (!). „Перемога української національної ідеї на Волині не лежить на серці (!) партійного проводу Галичини, і звідти йдуть накази (!) про знищення національної ідеї на Волині" (!). (П. Певний, „Укр. Нива", ч. 20. ц. р.).

„Це є жадна (?) акція (культурно-освітня й господарська робота галичан — Ред.), це є звичайнісінькe ворохобство..." „Покажіть хоч одну школу на Волині, що її відкрило Т-во „Рідна Школа" („Р Ш." не допущена на Волинь. — Ред.). Здається, що ця розпуста (просвітянська робота) обірвалася, і хочу вірити, що обірвалася назавжди". (Ол. Ковалевський, „Укр. Нива" ч. 18—19 ц. р.).

А ось, що пише п. Певний в ч. 22. „Укр. Ниви":

„Стремління галицьких партій опанувати українську молодь, як погній для особистого добробуту..."; „дати матеріял для ділання тих реєстрових козаків, що є на удержанні ворожих до Польщі центрів" (!)...; „галицьких шмат, які цілими паками даремно (!) висилаються на села"; „в босяцький спосіб, з люттю скаженого собаки, ріжні галицькі конципієнти накидаються на православну віру"...; „не були (ці східні) пруськими ґренадерами ані аґентами дефензиви та чека, що спостерігаємо на кожному кроці серед так званих партійних діячів Галичини" „заміряють стягнути на Волинь тих реєстрових козаків, що запродалися ріжним розвідчим органам чужих держав"...

І так далі, і так далі, всуміш з лайками й такими погрозами, як „цю руїну провалить покищо безкарно (!) "...

IV.

Чи можуть таке писати люди психічно здорові з неатрофованими центрами, що кермують етичним життям? Люди „західньої" культури?

Ні, так можуть говорити „лише східні" „упокорителі" волиняків в ВУО, що оперішся на „власні" (!) сили, погрожують всім наліво й направо. Так можуть думати і робити лише ті, що належать до гуртка „східних" людей.

І чи диво, що все довкола тремтить перед цією східньою психікою?!

Коли Новачинський назвав „Ілюстр. Кур. Щ." найнеморальнішим польським часописом, то як можна назвати „Укр. Ниву"?

І ця випарина гнилої моралі й збоченої „східньої" психіки безплатно йде до всіх сіл Волині та до всіх українських орґанізацій. Чи не слід сказати, що Волинь стала в деякій мірі домом психічно й морально хворих, що ширять заразки своєї недуги серед мас?

Senex.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 28. ЛИПНЯ 1932.

СТ. ЛЕВИНСЬКИЙ. 2)

З ЯПОНСЬКОГО ДОМУ.

ТАЙНИ АЗІЇ.

Нераз, у час своїх довших морських мандрівок, тужив за спокійним, безпечним берегом, може навіть власним дахом над головою і родиною. Проте, над усе на світі, кохав незалежність і свободу. Коли правдою є, що Бог при народженні вкладає готову душу у людину, в його тіло вклав Бог душу волоцюги, безбатченка, що кохає весь світ і всі землі, бо скрізь його батьківщина.

Що завабило Акіру до Парижа? Слава великого міста, чи невідома анонімність великих, культурних людських центрів? Коли причалив одного дня до паризького берега, мав уже свою означену професію — був кінооператором.

Передомною виринув він уперше в японському домі, куди зайшов відвідати знайомих. На його обличчі гралася ця сама скептична і ввічлива усмішка, що з нею, здається, родяться люди Далекого Сходу. Тільки деякі рухи і блиск очей мав від дикого звіря, звичного до небезпеки.

Ми не зразу познайомилися зі собою. Акіра не шукав европейського товариства. Зрештою, і сам японський дім не цікавив його. Для нього не був він цією першою японською стежею, посуненою у глиб невідомого континенту, як для більшости його мешканців. Акіра сидів у склепній салі нашого дому як у голю звичайненького готелю, якогонебудь портового міста. Ці буденні пасажири не цікавили його зовсім. Коли заходив до нас то певне позичити грошей від знайомого, або зіграти партію го або шахів. Коли ми пізналися нарешті, Акіра не виявляв зовсім охоти до розмови. Продеклямував кілька банальних фраз, і був би радо обмежив до них нашу розмову, коли нараз довідався, що я українець.

— А ви „рашин"? — заблисли його очі.

Всі мої пояснення не змогли вже поменшити несподіваної симпатії Акіри до мене.

— О, це дуже скомпліковане — реплікував машинально на мої пояснення, але думав уже про щось друге. У його голові назва нашої батьківщини покривалася з фантастичною країною збунтованих рабів, із гніздом усяких життєвих розбитків, викинених поза беріг життя дужою хвилею насильства або припадку. А може вязав він з нею і конкретніші політичні сподівання? Бо Акіра добре затямив своє японське минуле і знищену і потоптану поліцаєм червону стрічку.

Так став я товаришем цього дивного японця, що здавався жити силою особливих фізіольоґічних законів, що не обовязували загал людей.

II.

Одного дня повів мене до себе. Мешкав на острові св. Людвика, над самою Сеною, в одному старенькому домі, будованому зі сірого каміння, з залізними огорожами і ґратами, що дещо пригруб низом і принишк до землі, як вагітна жінка. Старий паризький будинок, відомий щурам і археольоґам.

Ми довго йшли вгору неймовірно крутими і стрімкими сходами. У самому мешканні ждала мене несподіванка. На наше привітання підвелася ліниво зі старого, заплямленого фотелю, жінка.

— Це жінка майбутнього — представив мені її Акіра.

До мене простягнула руку жінка Далекого Сходу. Метиска здається, зі сірими очима кота, повними нетаємної, ліниві пристрасти.

— Привіз її з собою, пояснював Акіра з цілою свободою — з Філіпін, з Манілі.

„Жінка майбутнього" мала в дійсності звучне еспанське імя Соледад.

— Соледад! — він показав на мене, — ось мій славянський друг. Як кажете? українець. Я нераз казав тобі про нього.

Балакав по еспанськи, мішаючи французькі слова для мене.

Але темнолиця жінка не цікавилася зовсім моїм славянським походженням. Вона готовила для нас чай і ліниво шленталася між меблями у своїй яскравій, заялозеній сукні. Наводила, чогось, думок про жінок гарему, цих істот призначених для розваги та розпусти, що їх одиноким життєвим завданням були послух і нудьга. Мала трохи грубі, точені рамена якогось сірого, земляного коліру. Коли йшла, мягко колисала стегна, як індійська танечниця.

— Привіз я її до Парижа — говорив Акіра, всміхаючися під носом — щоби мені Схід нагадувала, та тут переконався, що таких жінок як Соледад у Парижі доволі.

— Мовчи Акіра! — процідила жінка, поблискуючи своїми безбарвними очима.

— Пані, еспанка? — я спитав.

— Так — відповів за неї японець — але має і малайську кров у собі.

Цей додаток не сподобався Соледаді бо насупила брови й обернулася до нас спиною.

— О, дуже небагато — мерщій добавив Акіра — ще з третього покоління. Тому називаю її жінкою майбутнього. Всі люди колись змішають свою кров. Чи не думаєте?

Я притакнув головою. Соледад усміхнулася вдоволена. Вона подала чай і сіла тепер біля Акіри обнявши його рукою. Японка ніколи не зважилась би при гостях на такий жест. Але Акіра забув уже звичай Ніппону. Ліниві рухи Соледади приймавніби пестощі великого, мягкого кота.

(Продовження буде).

Перший політичний процес у Львові.

(Докінчення).

Не краще і сідки. Відомий діяч і поет Богдан Дідицький каже: „Треба знати, що у нас є нескінчене число партій і так: „gente Ruthenus, natione Polonus, gente Ruthenus, natione Slavus" — до тієї партії я зачислююся, — „gente Ruthenus, natione Russus, gente Ruthenus, natione Ukrainofilus" і т. д.

Евген Желехівський, також відомий діяч, гімназійний професор у Станиславові, зізнає: „Є партія „Просвіти", яку називають народовцями-українофілами, а друга партія, що не належить до „Просвіти" і має інші літературні погляди і щодо писовні, то її називають русофілами, москальофілами".

Можна собі представити, який хаос повстав у головах присяглих суддів від тих усіх федеральних славян. Одинокі, що говорили в рідній мові, це були оба селяни Шпундер і Залуський, одначе їх ступінь інтелігенції і недостача ідеольогічного світогляду були причиною, що вони не викликали ніякого враження у тім процесі.

Прокуратор розпочав свою промову компліментом під адресою „русинів", що все належали до найбільше льояльних „племен" в Австрії, а щойно „Слово" в 1876 р. змінило програму і в критичній хвилині для монархії кинуло клич „переступім Рубікон, ми не русини, але правдиві росіяни" — русини стали нельояльні. Головним злочином по його думці було те, що обвинувачені сіють незгоду і ненависть між станами, між шляхтою і людом, між національностями, себто польською, „руською", німецькою і угорською, та між релігіями й обрядами, між посідаючими і непосідаючими, бажаючи спровадити люд на шлях... соціялізму.

Чи це була безкрайна хронічна іґноранція австрійського прокуратора, чи свідома злоба, годі зрозуміти. Цей сам пан прокуратор обвинувачував між іншим Володимира Наумовича, що брав гроші від Мирослава Добрянського на слідкування за соціялістами, головно тими, що були в Академічнім Т-ві „Січ" у Відні. Підчас переслухання на розправі прокуратор висказав навіть своє обурення з цього приводу дуже сильними словами: „Слідити нігілістів не є каригідне, але слідити своїх товаришів — це щонайменше підле". Наумович не зареагував належно на цей тяжкий закид прокуратора, тільки же незручно пояснював, що це не було шпіонування, тільки збирання дат та загальна характеристика членів Товариства.

По тім усім прокуратор у своїй кінцевій промові твердив, що обвинувачені хочуть спровадити люд на шлях... соціялізму.

Прикрі були промови обох оборонців. Вони підкреслювали передовсім, що вони поляки і їм було дуже неприємно підчас процесу. У своїх дальших виводах про український нарід наплели стільки небилиць, що просто осягнули рекорд. Вірю, що коли прикро було адвокатам, то не менше прикро мусіло бути обвинуваченим, коли слухали своїх оборонців, і що певне мусіли їм паленіти лиця зі сорому.

Д-р Любінські підчеркнув передусім, що треба було мати багато цивільної відваги, щоби по стількох і так дуже тяжких закидах боронити своїх клієнтів. Одначе він буде боронити, а українську справу пояснив: „На основі клича „divide et impera" з 1848 р. винайдено нарід „рутенів" і так як поляк родився все на підставі тодішніх понять „Hochverräter-ом" так метрика уродження „рутенця" була йому патентом на льояльність, і писано все про нього: „von erprobter Gesinnung" Цей народ „рутенців" протиставлено польському народові і його змаганням. Цим народом параліжовано всі наші виступи. Він був любимцем попередніх систем. Під кличем соціяльного і шкідливого перевороту „ліси і пасовиська" відбувалися у нас вибори, а урядові органи сильно підтримували кандидатів цього клича і такий кандидат був урядовим кандидатом, а врешті вбито в тих рутенцях руську думку, руське слово, бо вони писали до уряду по німецьки".

Не лишився позаду і д-р Дулемба: „Признаю, що для нас, поляків, так болючо покривджених московською політикою, був прикрий хід цього процесу. Не можу допустити, щоби русини, що, як твердять самі, є цвітом і найбільше чистим руським елементом, а зокрема партія святоюрців, хотіли би зеднатися з державним російським задом, виректися своєї історії і блискучої минувшини".

Оба адвокати договорилися до білого каменя.

Присяглі судді узнали винними тільки чотирьох за злочин з § 65 к. з., а трибунал засудив о. Наумовича на 8, В. Площанського на 6 літ, а обох селян Шпундера і Залуського по 3 місяці. Найвищий Суд у Відні відкинув зажалення неважности і затвердив вирок І. суду.

Так скінчився цей перший політичний процес за головну зраду у Львові. Він не виказав ніякої зради, про що саме йшло ініціяторам цього процесу. „Слово" і „Пролом" підчеркували це з великим вдоволенням, а „Діло" дуже влучно зазначило недостачу свідомости власної народности в тім процесі, бо крім двох селян, що говорили рідною мовою, інші зізнавали по польськи або по німецьки. Обвинувачені означували свою народність або якимсь славянством, або приналежністю до партії. Болючий хаос і в такому хаосі родилася українська політична думка.

В 50-літні роковини цього процесу треба підчеркнути і піднести цю може несвідому заслугу цих двох селян, що не боялися говорити в суді рідною мовою. І тепер, коли в суді говорять не тільки селяни, але й „панове" і вся українська нація цією „хлопською рідною мовою", треба записати тих двох селян, що вже в першому політичному процесі говорили рідною мовою.

Д-р Лев Ганкевич.

—o—

За розбудову нашого хліборобського шкільництва.

I.

Хліборобські школи — чистиною суспільно-агрономічної праці. — Праця хліборобських шкіл. — Вплив господарських шкіл на господарку околиці. — Підготовка учителів для хліборобських шкіл.

В одному з недавніх чисел „Діла" помістив проф. Васьків статтю із закликом закладати у нас хліборобські школи, поручаючи передовсім 1) дволітні школи і 2) яких місцем осідку булиб села. Цю справу кладе під розвагу передовсім „Сільському Господареві", як фаховій господарській установі, і „Рідній Школі", як фаховій шкільно-освітній установі.

Ця стаття є доказом того, що справа нашого хліборобського шкільництва і ширення у нас хліборобської освіти вийшла вже з круга фахівців-агрономів, які її від низки літ пропагують і починає цікавити ширший загал, що є першим кроком до того, аби за словом почали йти діла.

Коли говоримо про хліборобське шкільництво і маємо на увазі хліборобські школи, то мусимо підходити до цього, як до одної ділянки хліборобської освіти загалом. Бо коли є такі фахи, у яких школа є тим місцем, що вивчить молоду людину її ремесла, то хліборобська школа має щойно тоді таке значіння, коли вона 1) зуміє пристосувати свою працю до середовища, в якому працює, 2) коли вона поза звичайною

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 28. ЛИПНЯ 1932.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Доба панування маси.

КНИЖКА ХОЗЕ ОРТЕГИ І ҐАССЕТ.

Еспанія має нині кількох виїмкових письменників, що ясністю та ориґінальністю своїх ідей пригадують найкращі моменти культурного розвитку народу, якого мова панує досі у світі на другім місці після англійської.

Хозе Ортеґа і Ґассет, про якого одну книжку хочемо тут згадати*), належить до найкритичніших европейських умів. Цей професор метафізики мадридського університету не має нічого і з типового професора, задуреного у своїй спеціяльності. Проблеми, що стоять у нього на першім плані це не теорії тої німецької школи, з якої він вийшов. Як редактор журналу „Ля Ревіста де Оксіденте" він знайомить своїх земляків з найчільнішими представниками сучасної німецької думки (Зіммель, Кайзерлінґ, Шпенглер) і як ориґінальний автор відкриває перед нами нову сторінку сучасної культури, недоглянену тими, що попали в її крутіж**).

Для наших читачів можна залишити на боці теоретичний виклад його фільософічного світогляду, звязаного з ідеями Ніцшого, Берґсона, Макса Шелера, з наворотами до Декарта та Канта. Хто візьме в руки його книжку „Бунт мас" може й не догадуватись, що має до діла з професором-метафізиком.

Ортеґа і Ґассет пробує поставити діяґнозу сучасної европейської недуги. Характеристична ознака цієї недуги це поява маси в усіх ділянках життя, маси не як політичного та клясового явища, а попросту „скількости" протиставленої „якости". Не тільки зовнішньо, для ока, скрізь бачимо „недостачу місця", юрбу, натовп, що заливає площі театрів та самотні закутини, але головно в духовім житті до голосу дійшла пересічна скількість — некваліфікованих, що взяли верх над елітою.

Ортеґа і Ґассет звертає увагу на пророчисті цифри: від V-го віку до 1800 року населення Европи не перевищало 180 міліонів; від 1800 р. до 1914 воно зросло на... 460 міліонів.

Коли рівняти сучасну добу із попередніми, вражає нас те, що світом проводить „пересічність", яка у першій мірі хоче користуватись готовими надбанями культури, не всилі нею проводити і не відчуває ніякої відповідальности за те, що станеться з тією культурою завтра. Масова людина має необмежені домагання до життя, відчуває, що дійсність, повна неясного завтра, має в собі дещо із сензаційної пригоди та одночасно ця голодна на переживання маса зовсім не здає собі справи, завдяки яким зусиллям істнують усі ті здобутки техніки та організації, що дають нині навіть найбіднішим більше вигод і нагоди до вражінь, ніж мали їх багаті люди минулих віків.

Пересічний европеєць не розуміє, що новий світ, в якому він живе, повстав завдяки гаслам ліберальної демократії, що проголосила однакові права для всіх, без огляду на їхні вроджені чи індивідуальні прикмети та завдяки праці вчених, що забезпечили нечуваний розвиток сучасної техніки. Европейська культура опинилась у парадоксальній ситуації в менту, коли представники маси проголосили себе панами життя, не признаючи ніяких інших авторитетів, крім бажання якнайвигідніше жити і коли ідеї, які вони мають, вузькі погляди мало освічених фанатиків із твердими ліктями, не вистачають, щоби зорієнтуватись у складнім механізмі сучасних держав.

Сучасна „масова людина" байдужа до дійсних проявів культури. У своїй самовпевнености вона перекреслює нехтуючим жестом здобутки минулих віків, пересвідчена, що від неї починається світ. Фашизм і більшовизм, захоплення машиною, спортом, крикливими масовими покликами — характеристичні прояви цього примітивного варварства.

Навіть учені, що в минулих століттях були індивідуальними творцями із широким світоглядом підлягли нині страшному впливові спеціялізації. Великі вчені сучасности не охоплюють загального образу життя; коли вони вряди-годи забирають голос про питання, що виходять поза вузьку царину їхніх дослідів, виявляють свою повну неспромогу зорієнтуватись у всій ширині проблем, що є у тісних взаєминах із іншими ділянками знання та життя.

Книжка Ґассета, що має XV. розділів, розглядає таку силу питань, що у статті нема змоги навіть натякнути на них. Є там проникливa характеристика психольоґії маси, державних керманичів, великоміських центрів, пересічного европейського та американського інтеліґента, державного організму, засобів сучасного насильства і можливостей, що простягаються перед сучасною культурою. Ідеї Ортеґи і Ґассет в основних своїх тезах згідні з ідеями великих сучасних оборонців свободи одиниці та суспільного ладу, збудованого на пошані людської індивідуальности, одночасно ворогів усякого насильства: Крочого та Ферера, Ле Бона та Расселя, Кайзерлінґа та Менкена. Усі вони не вірять у занепад европейської культури, але не виключають повної її катастрофи, якщо в ній не появляться виїмкові одиниці, що перетворять психіки сучасної спантеличеної людини. Сучасна людина, наче розпещена багата дитина, що простягає руки до всіх цяцьок, усіма невдоволена і у своїх примхах нікому непокірлива, слухняна тільки тоді, коли побачить батіг. А за цей батіг надто часто хапають педагоги, одержимі садизмом.

—o—

*) „La Rebellion de las masas" (Бунт мас).

**) Кілька томів його нарисів п. з. El Espectador, „Думки про Дон Кіхота", „Безхребетна Еспанія", „Дегуманізація мистецтва" досі неперекладені.

наукою постарається ще про те, щоби учень по скінченні науки набрав практичного знання, яке йому необхідне і 3) коли вона зуміє зацікавити загал хліборобів, яких сини та доньки мають заповняти її лави. Коли цього нема, то найкраще вивінована хліборобська школа світитиме пустками, приклади чого мали ми у чужих і своїх школах. Словом: хліборобські школи мусять бути складовою частиною того всього хліборобського організованого руху, який становить зміст суспільної агрономії. Тільки тоді, коли школа дає те практичне знання, з якого користає безпосередньо хлібороб, коли те знання практично підходить до тих праць, що їх переводять загально-освітні хліборобські установи як хліборобська кооперація — тільки тоді бачить хлібороб користь з такої школи, а її учні можуть легко включити себе в передові лави господарів-практиків і господарів-громадян.

Бо ми живемо далеко поза тими часами, коли хлібороб, будь він малий господар чи більший власник, потребував знати добре тільки техніку агрономії, щоби бути добрим господарем. Сьогодні не вистане добре господарювати на свому клаптику землі; треба ще поза цим цікавитись громадськими організаціями, які конечні для ведення новітньої господарки. Бо добре плекання худоби залежне сьогодні від гурт. переводження контролі молочности, рентовність плекання безрог від гуртового кооперативного їх збуту, навіть дрібна річ — плекання курей — від доброго продукту-яйця в цілому селі чи районі, бо тільки тоді є добрий збут і добрі ціни. Наші часи — це часи не замкненого одиничного господарства, а часи, де чимраз виразніше на цьому індивідуальному господарстві відбивається пятно громадської організації, не тільки в збуті та перерібці продуктів, але теж у самій хліборобській продукції. Для дрібного господаря організація, єднання з іншими співгромадянами, для гуртового осягнення тих користей, які дає великий капітал і механічна праця поміщикові, це сьогодні не тільки рятунок, але й перевищення великого власника. На заході, де при задержанні одиничного селянського господарства розвинено сильно хліборобські освітні, збутові і перерібочні організації, найбільш інтенсивним і модерним хліборобам є не лятифундист чи поміщик, але хлібороб-господар. Ясно з цього виходить, що поза технікою мусить хліборобська школа вчити селянських синів і доньок так, аби вони були теж передовиками у всіх хліборобських організаціях, без яких селові важко вже сьогодні, а буде неможливо на майбутнє встоятися.

Тому теж у інших народів ці прояви у житті хліборобів і зріст ваги організації для одиничного господаря привели до переміни системи навчання у хліборобських школах та в деякій мірі у переміні самих типів шкіл. А все це на те, щоби зробити їх ближчими до тих праць, які переводяться у даному краю в ділянці всієї суспільної агрономії.

Навіть високі хліборобські школи, які були місцем вишколу техніків-агрономів для більших господарств і для державної служби, і ті мусіли, хоч і на кінці, пристосуватися до життя. І так відомі заходи над реорганізацією чеських та німецьких високих шкіл у напрямку пристосовлення їх до вимог суспільної агрономії. Таксамо зробили теж і в Польщі, де у Високій Школі Сільського Господарства в Пулавах створили від 1928/29 р. окремий рік студій для спеціялізації в суспільній агрономії. Про інші типи чужих хліборобських шкіл не приходиться багато говорити: їх приспособили до потреб організованого селянства і до умовин району, в яких вони працюють.

Завданням самих хліборобських шкіл є теж і їх звязок з населенням округи через ріжні роботи, які обовязково на школи наложено і які мають саме за ціль звязати школу з усіми питаннями для хліборобського населення. До цих праць, які школа має робити поза навчанням учнів, належать: 1) досліди, 2) позашкільна хліборобська освіта старших, 3) позашкільна освіта молоді, 4) господарські поради, 5) організація хліборобських районових музеїв і т. д. Коли учителі хліборобської школи з обовязку входять у круг праці хліборобів, то не диво, що їх навчання подає опісля учням передовсім те, чого їм у практичному житті найбільше потрібно. Своєю працею поза шкільною кімнатою включає себе школа у правдиве життя і стає одним звеном суспільної агрономії свого району.

Але поза тим хліборобська школа дбає теж за своїх учнів і поза своїми мурами. Вона стежить пильно за тим, щоби учні набрали відповідного фахового знання у практиці не тільки на шкільному господарстві, але також опісля, посилаючи їх на практичну науку до таких господарів, які зразково господарюють. Тут хліборобська школа сповняє другу частину своєї роботи — вона помагає учневі перебути у практичному те, чого він навчився на шкільній лавці. І щойно тоді учень має завершену хліборобську освіту.

Ще згадка про шкільні господарства. Раньше кожна школа господарювала на приділеній їй землі так, щоби з цього були найбільші доходи. Це рахували добрим засобом до того, щоби учень набрав поняття про „добру" господарку. Нині ця справа мається цілком інакше. При школі ведуть зразкову господарку такої величини, для якої підготовляють учнів, коли стануть господарями і які навчилиб зразково господарювати дооколичних господарів. Коли приглянутися, чим саме хваляться закордонні хліборобські школи на ріжного роду виставах, то це саме те, скільки принялося з того, що вони вводять у шкільних господарствах — у господарствах дооколичних хліборобів. Є приклади, що під впливом зразкового шкільного господарства і під впливом позашкільної праці учителів ціла околиця переходить до такої господарки, яка поплачується в дотичному районі. В деяких краях (Чехословаччина) вимагають такої праці від школи і кладуть на неї більшу вагу, ніж на саму працю в клясі.

Ще є одна дуже важна справа, коли йде про добре наладнання хліборобського шкільництва: це справа фахових учителів хліборобства. Далеко лекше бути добрим техніком-агрономом, як учителем у хліборобській школі. Це тому, бо учитель хліборобської школи мусить бути бездоганним фахівцем, мусить мати довшу хліборобську практику, щоби не вчити тільки книжкової мудрости, і мусить бути добрим педагогом. У наших близьких сусідів ця справа поставлена несвітло і дуже булоб недобре, колиб ми мали брати собі їх за приклад. А приходилося вже деколи стрічатися із заявами, що сил до навчання у нас не забраклоб, бо, мовляв, у нас є арономи. Не можна перечити, що й у нас є педагоги-агрономи, але їх тільки кількох. А скільки треба праці, щоби стати дійсним агрономом-педагогом і як до цього ставляться поважно інші, нехай повчить такий приклад: Для одержання диплому агронома треба в Німеччині середньої школи і 3-ох або 4-ох років студій у високій агрономічній школі. Щоби бути фаховим учителем у нижчій або середній хліборобській школі, треба по середньошкільній матурі аж 8-ох літ праці, а саме: 1) 4 років практики в господарстві, 2) 3—4 років студій у високій агрономічній школі, 3) одного року педагогічних студій в окремих педагогічних школах (семинаріях). При цьому практика мусить бути переведена впродовж двох років у селянських господарствах (ріжних), а впродовж других двох років у більших маєтках і то на відповідальних становищах. Був раніше ще один пробний рік навчання у хліборобській школі, але його знесли в 1921 р. З цього видно, як солідно приготовляють тих, що мають вчити хліборобську молодь. Але тоді і з їх навчання буде користь, а їх знання могтиме дати себе пізнати не тільки в школі, але й поза її мурами.

Одначе треба ще раз підкреслити, що хоч яким важним чинником у піднесенні хліборобства є хліборобські школи, то вони сповнять тільки тоді своє завдання, коли йдуть разом із життям і співпрацюють з тими організаціями, які ведуть практичну роботу серед хліборобів. Тому теж бувають випадки, що школи існують, але про них серед організованих хліборобів майже не чувати.

Інж. Евген Храпливий.

Про українську політику в Румунії.

Б. пос. Кракалія проти виборчого бльоку українців з румунською урядовою партією.

Ми отримали такого листа:

ВП. Пане Редакторе!

У статті „По румунських виборах" в 162 ч. „Діла" кажете, що я (бувший посол К. Кракалія) здобув при останніх виборах у цілій Буковині 617 голосів.

Тому прошу спростувати, що Українська Хліборобська Партія, якої президентом я, заключивши виборчий пакт з демократичною хліборобською партією Стере, зголосила листу лише у черновецькій окрузі, а не в цілій Буковині, яка складається з 5-ох округ, і тут здобула не 617, але 627 голосів. Причина такого висліду: пізне зголошення листи, себто останнього дня, і брак відповідної агітації. Коли Українська Національна Партія в союзі з урядовою мала до розпорядження державні авта, ми мусіли їхати фірами і боролися з матеріяльними недостачами.

Щодо висліду виборів прошу взяти під увагу, що через вічні виборчі пакти з урядом дійшло до того, що українські виборці здеморалізувалися геть і нпр. при останніх виборах впало в пов. Черніівці на урядову листу 6.000 українських голосів (начальники громад і залежні від них люди), а на інші румунські партії 15.000. На українську лісту голосувало всього 627 осіб.

Те саме в інших повітах, як ось у Сторожинеччині, де урядова листа перепала цілком (з нею перепав теж на тій листі кандидат Української Нац. Партії д-р Евген Суховерський), а вибрано 1 „кузиста", 1 соц.-демократа й 1 „дупіста".

Одначе відтепер піде справа інакше. Українські листи мусять бути зголошувані при кожних виборах, доки наш нарід не навчиться вірити лише своїм людям і вибирати лише своїх послів.

З правдивим поважанням

Кость Кракалія, б. посол.

25. липня 1932.

*

ВІД РЕДАКЦІЇ.

Виборча тактика українських політичних партій у Румунії стрічалася нераз з поважними замітами з ріжних сторін. Важко про це говорити, не знаючи докладно місцевих відносин. Однак факт, що побідна нац.-царaністична румунська партія, з якою в останніх виборах зблькувалась Українська Національна Партія, програла здебільша саме в українських округах — є безумовно явищем симптоматичним і повчаючим. У правильних увагах п. Кракалії про потребу самостійних політичних виступів українського національного табору при таких масових актах, як вибори, — є та неясна точка, що преці́нь і сам п. Кракалія війшов у бльок з одною румунською, хоч і опозиційною, партією. Передумовиною самостійної лісти є передусім консолідація національного табору, якої на жаль у Румунії при останніх виборах не було. Мабуть це і стало програною взагалі всіх ліст, на яких фігурували українці!

Наступ на права нашої мови.

З приводу обіжника волинського шкільного куратора.

Ми вже мали нагоду представити стан української мови у волинських школах. Не багато часу минуло від тієї пори, а ми приневолені знову забрати голос. В урядовім деннику Вол. Шкільної Округи ч. 2/86 1932 р. стрічаємо обіжник куратора, *в справі мови навчання релігії*. Обіжник цей настільки цікавий, що вважаємо на відповідне подати дві його найважніщі точки до відома загалу:

1) У випадку, коли вчитель релігії не знає рідної мови шкільної молоді, а нема змоги найти відповідного вчителя, слід учити релігії в державній мові.

2) У випадку, коли родичі вимагають для дітей навчання релігії в польській мові, навчання релігії мусить безумовно відбуватися в польській мові.

Всім ясно, що вістря цього розпорядку спрямоване головно проти української мови. Не треба бути навіть великим пророком, аби догадатися, що в скорому часі найдеться багато таких законовчителів, які одного дня „забудуть" у школі українську мову; не дуже тяжко також буде підшукати заінтересованим двох-трьох батьків малоросів, які за якунебудь позичку чи щось подібне „забажають" нараз навчання православної релігії для своїх дітей у державній мові, тимбільше, що обіжник дуже дискретно промовчує число потрібних у тім випадку петентів. Уже заздалегідь видано навіть відповідні підручники до навчання релігії в польській мові, очевидно, *не без відома православної митрополії!*

Очевидно, всякі певні люди співатимуть дальше похвальні гимни своїм хлібодавцям і дальше туманитимуть населення всякими наклепами на наш національний табор. Тому всі, особливож незалежна преса, повинні доложити всіх зусиль, щоби освідомити в тім напрямі волинське населення і не допустити до нової, може найболючішої втрати, до ще більшого скорочення нашого національного стану посідання на північно-західних землях.

К. П.

З церковних справ.

З Уніійного Конгресу у Велеграді.

„Вадомосьці Украінскіе" приносять такі інформації про Уніійний Зїзд у Велеграді, що відбувся в днях 13.—16. ц. м.:

Конгрес скликаний був з ініціятиви голови „Комісії про Руссія" о. д'Ербіні. Проводив на Конгресі оломунецький архиєпископ Пречан. Між учасниками не було ні одного римо-кат. єпископа з Польщі. Греко-кат. обряд заступав перем. єпископ Коциловський і ректор Богословської Академії у Львові д-р Сліпий. (Крім того були там: поповисвячений єпископ мукачівський Стойка й єпископ Крижевацької епархії (Юґославія) Д. Няради. — Прим. Ред.). На Конгрес були запрошені всі визначніші професори православної теольоґії, одначе більшість запрошених не прибула.

Сензацією була поява на проповідниці проф. А. Карташова, б. міністра віроісповідань в уряді Гучкова і Керенського, який є тепер головою Рос. Нац. Комітету. Проф. Карташов вважає, що він сильно вірить в обєднання церкви католицької з православною. На Конгресі привитали м. ін. привіти: митр. Антоній (Храповицький) і проф. Булгаков.

Конгрес приняв резолюцію, в якій осудив переслідування християн в СРСР і поручив висилати словянських теольоґів до Східного Інституту в Римі.

На Конгресі оповідали, що Ватикан має намір скликати новий Конгрес з участю представників православної церкви, на що, як запевняють, пристав уже царгородський патріярх.

Орган православної митрополії в Польщі „Слово" гостро осуджує виступ проф. Карташова, який, як голова Рос. Нац. Комітету, мусить чейже знати пляни Риму у відношенні до Росії. „Неоправдує проф. Карташова — пише „Слово" — обставина, що він живе у Франції, а католицизм не виступає так аґресивно проти православ, як у Польщі, і де не доходять до нього відгуки таких виступів польського клиру проти православних братів, як виступи поліції, розбиран церков і т. п."

—o—

З орґанізаційного руху.

ПОЛІТИЧНА НАРАДА В ПІДДУБЦЯХ.

Вечером дня 4. липня ц. р. скликано заходами Повітового Народнього Комітету в Угнові довірочну нараду в селі Піддубцях у політичних, господарських і орґанізаційних справах. На нараді було присутніх 212 осіб. Як делеґати ПНК в Угнові приїхали на цю нараду д-р Володимир Вернник і Володимир Вас. До проводу наради вибрано місцевого пароха о. Гробельського, Якова Гнатейка і Теодора Макуха. Політичний реферат про всі актуальні політичні справи виголосив посол Володимир Кохан.

Підчас його промови місцевий екзекутор Людвік Шабельскі з пяному стані намагався вдертися на салю нарад і викликати замішання, але це йому не вдалося.

Від Повітового Комітету забирав слово п. Володимир Вас. Нарада пройшла з повним успіхом. Вибрано місцеву Партійну Управу УНДО і ухвалено резолюції про довіря Президії УНДО і УПР. Після закінчення нарад відспівано національний гимн.

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

Події в Німеччині.

СТАН ОБЛОГИ ЗНЕСЕНИЙ.

БЕРЛІН, 26. 7. ПАТ. У віторок в 12. год. в полудне появився розпорядок президента Гінденбурґа, який зносить стан облоги в Берліні і Бранденбурґії, проголошений в середу 20. липня ц. р. Розпорядок складається з двох статтей. Одна говорить про знесення стану облоги, а друга вдержує надалі постанови знесеного розпорядку президента, на основі якого припинено видавання часописей. Одночасно привернено правну силу тим статтям конституцією, які нормують свободу громадян і т. д., що їх обовязуючу силу припинено підчас стану облоги. З появою цього розпорядку обмежено теж повновласти ген. Рундстедта, який передав уже владу над поліцією новоіменованому комісареві Мельхіорові.

КОМУНІСТИЧНІ ЗАВОРУШЕННЯ У БЕРЛІНІ.

БЕРЛІН, 26. 7. ПАТ. У віторок вечором прийшло у кількох дільницях Берліна до комуністичних заворушень. Комуністи нападали на кольпортерів ґітлерівських відозв і намагалися удати демонстраційний похід. Тому поліція ужила зброї, ранячи тяжко одного комуніста. Комуністи знову обстрілювали поліцію з вікон домів револьверовими стрілами і поранили тяжко одну жінку.

КРІВАВІ СУТИЧКИ В НІМЕЧЧИНІ.

КЕНІҐСБЕРҐ, 26. 7. ПАТ. У більших містах Пруссії дійшло знову до вуличних сутичок між комуністами й ґітлерівцями, а саме в Кеніґсберґу і Тільзіті. У Тільзіті вбито одного ґітлерівця, а кількох поранено.

БЕРЛІН, 27. 6. ПАТ. Теж у Ляйпціґу дійшло до бійки між комуністами і ґітлерівськими кольпортерами відозв. В бійці взяло участь 180 учасників. Тяжко поранено 13 людей.

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ РАЙХСТАҐУ ПРОТИ РОЗПОРЯДКІВ НІМ. УРЯДУ.

БЕРЛІН, 26. 7. ПАТ. Контрольна комісія райхстаґу, що в ній взяли участь канцлер фон Папен і міністри фон Ґайль та Шляйхер прийняла три внески проти розпорядків німецького уряду. І так усіма голосами при вбстиненні представника центру принято внесок соціял-демократів про знесення декрету президента Гінденбурґа, який іменував комісаря для Пруссії та знесення стану облоги в Берліні і Бранденбурґії. Принято теж внесок центрової партії всіма голосами комісії, аби уряд відкликав усі наглі розпорядки. Вкінці ухвалено внесок комуністів, які заявили, що самі берегтимуть дому Лібкнехта, де міститься комуністична централя партії, а який у віторок 26 липня ц. р. заняла поліція і перевела в цілому домі ревізії.

Канцлер фон Папен спротивився цим ухваленим внескам і заявив, що комісії не прислуґує право контролювати уряд ані теж не має виконних прав уряду.

КАТАСТРОФА НІМ. КОРАБЛЯ.

БЕРЛІН, 26. 7. ПАТ. У віторок у год. 2.30 попол. воздушна труба перевернула шкільний корабель „Ніобе", вітрильник німецької воєнної маринарки, який до чотирьох хвилин потонув. Недалеко від корабля „Ніобе" був припнятий на якорі ритунковий нім. корабель біля острова Фемари, який негайно поспішив потапаючому кораблеві з допомогою та ще два кружляки, а саме „Кельн" і „Кенігсберг" і ратункові човна. На кораблі „Ніобе" було 100 людей залоги з 6-ома офіцерами. Дотепер врятувано біля 40 людей. Кружляк „Кельн" врятував команданта корабля та ще декілька людей. 69 членів залоги мабуть потонули.

—o—

ДРУГА ЛЬОЗАНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ.

ВІДЕНЬ, 27. 7. ПАТ. Віденська преса повідомляє, що між 2 і 5 серпня ц. р. відбудеться друга льозанська конференція, яка радитиме над фінансовим і господарським положенням середущої і східньої Европи. Кожну державу репрезентуватимуть двох делеґатів.

Конференція радила би над стабілізацією валюти в середущій і східній Европі, фінансовим положенням та обговорювала би митну політику і проблему преференційних мит між державами середущої Европи і іншими европейськими державами. Вкінці обговорено би справу рільних кредитів і підвишки цін на збіжжа.

ЗАГРАВА ВОЄННОЇ ПОЖЕЖІ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ.

ПАРИЖ, 26. 7. ПАТ. Китайський міністр закордонних справ Ванґ-Чінґ-Вай розіслав телеґрафічний обіжник до китайських військових і цивільних властей з вісткою, що японські літаки і панцирні потяги заатакували лінію Чао-Янґ у провінції Єголь. Тому міністр Ванґ-Чінґ-зорґанізували енерґійну оборону перед наступом японських військ.

Знову з Токіо повідомляють, що китайське Вай накликує цивільні і військові власти, аби військо під проводом Чанґ-Сюн-Лянґа напало на стацію Ґуанґ-Ті на залізничім шляху Мукден-Чанґ-Кай Гонав та знищили будівлі телефонічні і телеґрафічні уладження й захопили зі собою начальника телеґрафічної стації зі сторожем.

—o—

Процес Ґорґулова.

ПРОЦЕС ҐОРҐУЛОВА.

ПАРИЖ, 27. 7. ПАТ. У дальших своїх зізнаннях Ґорґулов заявив, що він сам заложив „Зелений союз", який обєднував лише 30 прихильників, які його зраджували і тому покинув їх. По приїзді до Франції Ґорґулов зловив на анонс у часописах молоду дівчину з приданим 40.000 франків, які він видавав на політичні цілі. Одначе предсідник ствердив з документів, що Ґорґулов лише при одній грі в касині проґрав 10.000 фр.

Далі Ґорґулов каже, що атентат на президента виконав як апостол ідеї. Як убив — не знає, бо ділав як автомат. Заявляє, що він не фашист лише демократ і республиканець. Убив през. Думера тому, що Франція не інтервеніює проти більшовиків, де стогне 150 міліонів селян. Атентатом хотів звернути лише увагу світа на жахливі відносини селянства в Росії.

Опісля переслухувано свідків, зпоміж яких св. Лазарев пізнав у Ґорґулові чекіста. Свідок лежав у 1920 р. ранений у шпиталі в Ростові над Доном і тоді закінчив шпигунську школу в шпиталі. Св. Лазарев заявив, що Ґорґулов був чекістом, але не носив однострою чекістів. Цих зізнань Лазарева Ґорґулов вислухує з тупістю на лиці, споглядаючи з погордою на свідка. Знову свідок Козловський заявив, що Ґорґулов дуже часто виїздив з Праги до Росії, звідкіля вертався з великими квотами грошей. У віторок, 26 липня ц. р. зізнавали знавці лікарі. Лікар д-р Перін заявив, що Ґорґулов хорий на сифіліс уже від 18 року життя, є налоговим алькоголіком, але проте може відповідати за свій злочин. Таку опінію видав теж про Ґорґулова другий знавець-лікар і зате Ґорґулов назвав їх жандармами.

Лікар д-р Льобр, покликаний обороною, гостро скритикував опінію лікарів-знавців, але підтвердив, що Ґорґулов є напівбожевільним і його слід би замкнути у закладі для божевільних. Опісля оборонець Ґорґулова заявив, що поставить ще низку додаткових питань. Присуду сподіються в середу 27. липня ц. р.

—

НОВИНКИ

— **Українець та москвофіл адвокат і польська мова в суді.** Дістаємо такі інформації: Інж. Ніжанковський заскаржив до суду в Самборі Олену Наґірну і вніс скаргу по українськи. Повновласник Наґірної адвокат д-р Л. Гординський, член С.У.А., зажадав перекладу цієї скарги на польську мову. Зновуж адвокат д-р Теодор Кмицикевич, „твердорусскій человек", вніс до суду в Самборі позов іменем філії Общества М. Качковського проти двох українських ремісників Задорожного і Головея по польськи (у справі виповідження помешкання). Покійний Мих. Качковський, якого хотять присвоїти собі наші москвофіли, ціле життя боровся за права нашої мови а його нащадки в 70-ліття його смерти затратили цілком почуття національної гідности. — О. П.

— **„Священик і Просвіта".** П. Андрій Горечко, урядовець філії „Просвіта" в Турці просить нас помістити пояснення, що 1) о. М. Вовчик заплатив членську вкладку на руки філії „Просвіти" в Турці за 1932 р. 2.—зол. 2) Читальня „Просвіти" в Яблінці Нижній була заснована старанням попереднього пароха о. О. Мартиновича в році 1925, так, що згадані статути в повищій статті не можуть відноситися до читальні в Яблінці Нижній, а відносяться до читальні в Яблінці Вижній.

— **Вечорі гумору арт. Сороки.** З кінцем цього місяця виїздить артист Петро Сорока зі Львова на галицьку провінцію з власним вечором сатири, гумору та сміху. Артист Сорока відомий загально як один з кращих українських акторів, а в ролях характеристичних і комічних він не має у нас багато собі рівних. В минулому зимовому сезоні вів він у Львові ревіову сценку „Цвіркун", де своїми виступами придбав собі загальну симпатію нашої публики. Вечорі арт. Сороки будуть безперечно цікаві і дадуть людям немало насолоди, тимбільше, що на проґраму їх зложаться найкращі шляґери сезону. Музичну ілюстрацію вестиме п. М. Шлапак, капельник відомої у нас орхестри Шлапаків.

— **З екзекуційних практик у Львові.** Для пізнання відносин в екзекуційному відділі львівського маґістрату подаємо факт, який трапився на днях одному громадянинові з вул. Домса. Підчас його неприсутности прийшов до нього екзекутор, щоби виекзеквувати залеглий льокаторський податок. Жінка того громадянина виказалась відтинками П.К.О., що податок заплатила. — Ну, так, каже екзекутор, але проценти за проволоку... — Отже скільки належиться? — питає жінка. — Я не вем, може два злоте, а може і венцей... і в міжчасі записав шафу на суму 25 зол., хоч був обовязаний знати, скільки належиться, бо його обовязком є дотичну суму екзеквувати. Щойно якби тої суми не одержав, тоді має записувати меблі. І аж після висвітлення справи в маґістраті показалося, що той громадянин мав заплатити 1.89 сот. за проволоку. Перший раз, здається, трапився такий екзекутор, що не знав, яку суму має екзеквувати.

— **„Черкул Студенцеск Буковінеан" у Букарешті** зорґанізував свою культурну пропаґанду на „зрутенізованій" Буковині. Як довідуємося, вибирається „Черкул" у такі сторони: Студінкани, Вижниця, Топорівці, Жучка, Петрівці і Чудин, з театральною дружиною, мужеським хором і відчитами, щоби „рятувати загрожені сторони рум. Буковини". — Ця коротка відомість пригадує нашому студентству ще раз щоб не забувало свого обовязку підчас ферій: тому, що нам унеможливлено виїхати з такою культурною пропаґандою — остається лише ведення курсу для неграмотних дітей. Тому не тратьмо вільного часу на феріях! („Час").

— **Наслідки зменшування числа уродин у Франції** стають з року на рік сумніші для всіх французьких патріотів. Ось обчислено, що з причини постійного зменшування приросту населення ставатиме до бранки в 1935 р. всього 136.000 осіб, хоча в 1930 р. було ще у Франції 278.000 новобранців, себто майже вдвоє стільки. Скількість уродин у Франції є нині на половину менша від скількости уродин перед 60 роками.

— **Невдоволення з приводу признання чемпіонства для Шаркі.** Мало коли в історії спорту читається таке невдоволення з приводу вирішеної перемоги, як з нагоди останньої перемоги Шаркі над Шмелінгом у Ню Йорку. Після 45-минутної боротьби між Шмелінгом і Шаркі спортовий суд признав першенство для Шаркі двома голосами проти одного, коли не було рішаючої перемоги. Велика більшість знавців твердить, що Шаркі під кожним оглядом слабший від Шмелінга і в останніх дужаннях чувся дійсно переможеним, хоч не впав під ударами Шмелінга. З уваги на все те панує загальне переконання, що для Шаркі дав першенство американський суд з патріотичних мотивів. Від 1928 року Америка не має світового чемпіона, коли зрезиґнував з нього Туні. Німець Шмелінг добув світовий чемпіонат на другий рік і вдержав його аж до дня 21. червня ц. р. З огляду на несподіваний оборот боротьби ніхто не мав готових плянів щодо дальших змагань. Можливо, що Шмелінг схоче відплатити Шаркі і визве його на нову боротьбу. Шаркі думає про матеріяльні зиски, бо з останнього дужання він дістав лише 10 відсотків, себто біля 50.000 долярів, а переможений чемпіон на підставі умови дістав 42 і пів проц., отже біля 210.000 долярів. Крім цього дістав фонд розділу молока для бідних дітей міста Ню Йорку 25 проц., значить біля 125.000 долярів. Решта пішла на оплату адміністрації, а як був який чистий зиск, то його дістала корпорація „Медисон Сквер Ґарден“, яка започаткувала цей виступ. Загальний збір з розпродажі білетів приніс коло пів міліона долярів.

— **Американські чудацтва.** У Ню Йорку повстала нова ліга: її мета боротьба з рудоволосими жінками. Її члени найшли десь такі наукові доказзи, що рудоволосі представниці гарного полу це небезпека для суспільности. Хто знає рудоволосі, нехай перевірить: вони дражливі, брехливі, сварливі, закохані в одягах, маніжливі, вічно чепуряться, кепські робітниці і зовсім недобрі бюрові машиністки. Ліга хоче перестерігти мущин усіма законними способами, щоби не женились із рудоволосими і навіть не закохувались у них. Жаль, що американська преса, яка приносить такі канікулові звістки, не подає до відома, яка кара зустріне члена такої ліги, коли він найде саме чарівну рудоволосу симпатію.

— **Реєстрація будійських черців.** Британський уряд видав розпорядок, щоби всі будійські черці на Цейльоні зареєструвались. Черці, дізнавшись про це, збунтувались. Від півтретя тисячі літ вони мають автономію, а навіть повну незалежність згідно зі своїм релігійним законом. Влада погрожує грошевою карою 50 рупій для тих, що відхиляться від реєстрації; тимчасом будійським черцям не вільно дотикати грошей, якжеж вони можуть платити грошеву кару? Черці у своїм протесті заявляють, що кожний із них, коли вступає до монастиря мусить виконати 93.700.500 ріжних молитов і епітемій і вони безумовно не мають часу ходити до якихось бюр і виповнювати листки. На це британська влада відповідає, що під ризами будійських черців намножилось за багато розбійників, злодюг і ошуканців і реєстрацію перевести необхідно.

— **Діти-письменники.** У Франції заснували нову літературну премію для дітей, що пробують свого таланту пером. Висота премії 2000 фр. Нагороду дістане дитина, не старша як 13 літ, за найкраще оповідання, коли можливе з ілюстраціями. Діти повинні до рукопису долучити заяву зі словом чести, що написали свій твір без помочі старших.

— **Реформа італійського словника.** Італійські журналісти дістали офіціяльний список слів, яких повинні оминати у своїх статтях. Це все слова німецького, англійського та французького походження, які фашисти хотять заступити іншими, більше національними. Таким робом із італійського словника щезнуть „смокінґ“, „фрак“, „редінґот“, „ґольф“, „шофер“, „омлет“, „вермут“ і чимало інших, що мають уже права громадянства в усіх европейських мовах.

— **Населення Югославії і Бельґії.** Перепис населення Югославії виявив, що там живе 13,930.911 людей. З того в Білграді живе 291.738 осіб, у Загребі 241.542, в Суботіці 100.058, У Сараєві 78.182, у Шібеніку 68.132, у Скоплю 64.807 і в Новому Саді 63.966. За час від попереднього перепису населення Югославії збільшилося на 16.2 відс. — По найновішій статистиці має Бельґія 8,129.824 мешканців. З того у Брукселі живе 869.281 людей, в Антверпен 484.350, в Літтіху 252.297, в Ґенті 218.580.

— **Справлення помилок.** У вчорашній замітці **„З церковних справ“** при вичислюванні Василіянських монастирів у Галичині перекручено місцевість **Крехів** на Крехівці. В тій самій замітці на початку 8-го уступу помішано питомців (клириків) з братчиками. Дотичне речення зачинається так: „Щодо числа священиків, питомців (клириків) і братчиків, то Галицька Провінція має“... і т. д.

—o—

З еміґраційних справ.

Важне для еміґрантів, що їдуть суходільною дорогою до портів.

Еміґранти, що їдуть до портів через Німеччину, Австрію та Чехословаччину, мусять на кордонах тих держав зголосити дотичному урядовцеві висоту перевоженої готівки та рід валюти; в противному випадку, як кордонна влада ствердить, що перевезена готівка не була зголошена, можуть її сконфіскувати

У справі еміґрації до Уругваю.

До Уругваю можуть їхати ті, що мають афідавіт, виставлений свояками або знайомими, які живуть в Уругваю. Корабельна карта до Уругваю коштує 950 зол. від дорослої особи (...скінчених років), а уругвайська віза коштує 20,50 зол.

Хто може їхати до Бразилії.

До Бразилії можуть їхати: 1) власники афідавітів, виставлених свояками у Бразилії, 2) особи, що не мають афідавітів, котрі можуть виказатися крім коштів дороги по 300 зол. на виказ, від дітий нижче 12 років вимагають по ... зол. Корабельна карта до Бразилії коштує ... зол. від особи повище 10 років; бразилійська віза коштує 30 зол. від пашпорту; 3) родини, які не мають візвань, а їдуть до Бразилії, щоби там поселитись. Терени для переселенців положені в північній частині Парани. Еміґрантська сімя повинна складатись щонайменше з 3 осіб здатних до праці на ріллі. Від поселенців вимагають готівки около 3.000 зол., вчислюючи в це кошта дороги, завдаток на землю і початкове удержання родини. Та сума залежить від скількости членів родини.

У справі нових лікарських посвідок для еміґрантів до Арґентини.

У звязку з новим розпорядком арґентинської влади про окреме провірення стану очей еміґрантів, що їдуть до Арґентини, подається до відома, що всі еміґранти мають бути піддані лікарським оглядинам, щоби засвідчити, що еміґрант не має ніяких слідів перебутої трахоми.

Відшкодування за нещасливі випадки при роботі в Арґентині.

Між Арґентиною і Польщею заключено умову у справі відшкодування за нещасливі випадки при роботі. На підставі тої умови запевнено рівність трактування громадян обох країв щодо відшкодування за випадки при роботі.

—o—

СПОРТ.

ЗМАГАННЯ У КРАЮ.

Станиславів. Пролом-Адміра 5:1 (1:1).

Змагання за мистецтво Б. кл. станисл. округи між У. С. Т. „Пролом“ (Станисл.) і Ж. К. С. „Адміра“, розіграні дня 24. 7. ц. р., залишились виграною нашої дружини у відношенні 5:1 (1:1). Дружина Пролому, не зважаючи на ослаблення браком Попеля, який виїхав з репрезентацією Станиславова на мистецькі змагання до Коломиї (виграв Станиславів 5:1 (2:0)), грала зибто й у всіх лініях вирівнано. Майже цілий час гра велась на полі противника. Пролом держиться певно другого місця з гори в табелі.

АТТІЛЯ У ЛЬВОВІ.

В днях 30. і 31. ц. м. розіграє мадярська дружина „Аттіля“ з І. професійної ліги два змагання з Погонею

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам для 26.VII. 1932 за масло експортове та десерове пріма 3·00 зол., за літру молока 16—71 сот., літру сметани 0·80 зол., сир весь 3·40 зол.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів Ринок 10